

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: לקראת חג שבועות

כ"ו אייר תשפ"ב 1426 (שנה כז')

ההפטר: "והיה מספר" (הושע ב)

פרשת במדבר - שבת מברכיין

ראש חודש סיון יחול אי"ה ביום שלישי מולדו בליל שלישי בשעה 19:04 ו-2 חלקים

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א,א)

אמרו חז"ל בשלושה דברים ניתנה התורה: באש, במים ובמדבר (מדרש רבה א,ו).
אומר ה"כתב סופר": ג' דברים בהם ניתנה התורה באים ללמדנו יסודות בקבלת התורה ובלמודה:
במים - לומר לנו למה נמשלו דברי תורה למים? אלא מה המים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך דברי תורה נמצאים אצל מי שדעתו שפלה דווקא, ולכן ניתנה התורה על הר סיני הנמוך שבהרים כדי להורות שאין התורה מתקיימת אלא אצל הענווים.
באש - משום שהתורה מאירה לאדם את נתיבו בחיים ומדריכה אותו בדרך אשר ילך בה, ומצילה אותו מיצר הרע.

במדבר - אדם ההולך במדבר אינו מבקש מותרות אלא רק את הנצרך לו להחיות נפשו, לומר לנו שהבריחה ממותרות היא מהתנאים היסודיים של "דרכה של תורה". וכפי שהקב"ה כילכל ופירנס את דור המדבר בניסים גדולים כך מפרנס הוא את לומדי התורה בכל הדורות בדרך נס.

"אלה תולדות אהרן ומשה...ואלה שמות בני אהרן" (ג,א-ב)

וקשה מדוע נקראו בני אהרן "תולדות משה"?
אלא לפי שלימדם תורה, ללמדנו שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (רש"י).
ללמדנו כמה צריכים המורים שמלמדים מקצועות הקודש להעביר את חומר הנלמד בסבלנות ובמאור פנים ולא מתוך קוצר רוח, שמלבד השכר הגשמי שמקבלים כל חודש יחשבו התלמידים להם כבנים ויזכו לשכר הרבה על שחיבבו עליהם את התורה, וכל מה שרכשו ויצמחו לתלמידי חכמים ואוהבי תורה זה בזכותם וזכות זו תעמוד להם לנצח.

אהבה לתורה הקדושה [מאורות הדף היומי]

מעשה שהיה

הרב אליעזר יוסף לדרברג, יהודי חניני ותוסס, תלמיד חכם ובר אוריין.
התגורר בשכונת בתי ורשה, בירושלים של פעם ואת רוב עיתותיו הקדיש לתורה ולעבודת ה'. מידי יום הוא היה מוסר שיעור בבית הכנסת ואף חיבר את הספר "אהבת השם", העוסק בקבלה ובהסברת אהבת ה'.

את פרנסתו מצא בחנות לממכר מכשירי כתיבה אשר מוקמה בשער יפו. לא רבים זוכרים, אך רק לפני מספר עשורים ירושלים "החדשה" היתה מעין "פרויקט" מרוחק מן ה"עיר", הלא היא העיר העתיקה. הליכה או נסיעה אל העיר ה"חדשה" וממנה, לא היו דבר של מה בכך, ועוברים ושבים רבים נכנסו לחנותו של הרב אליעזר יוסף אשר מזג להם כוס צוננים, ביניהם חכמי ירושלים ורבניה אשר ראו נחת מחידושי המאלפים שנאמרו על ידו במתק שפתיים, או

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:40-7:43 * סוף זמן ק"ש 8:24-8:23

כניסת שבת: 7:20 יציאת שבת: 8:11 יציאת ש"ת: 9:06

סתם "עמך" שנהנו לשמוע משהו יפה על פרשת השבוע.

ויהי היום, ולקוח שרכש גליל נייר לבן צחור וחלק, בא להחזיר את מקחו, לאחר שלהפתעתו פתח את החבילה העטופה בביתו וגילה כי הנייר אינו לבן – כי אם אפור, ואינו חלק – אלא מעוטר בפרחים ססגוניים עדינים. הרב אליעזר יוסף הרכיב את משקפיו, יצא אל החצר, בדק את גליל הנייר מול קרני החמה החורפית והודה בצדקת הלכות, הנייר לא היה לבן.

משחזרה תופעה זו ונשנתה, הבין הרב אליעזר יוסף כי ראייתו אינה תקינה.

ימי החורף הערפיליים חלפו עברו, ראייתו נותרה עדיין מעורפלת. משכך חש הרב אליעזר יוסף למלומדי הרפואה שבירושלים עיר הקודש, כדי שיאבחנו את מצב עיניו.

בדק הדוקטור ארוכות את עיניו, ולאחר שהביט ממושכות לתוך אישוניו לאורה של עששית מסנוורת, קבע בפסקנות שאינה משתמעת לשתי פנים כי ראייתו של הרב אליעזר יוסף הולכת ומדרדרת וכי עליו לעבור ניתוח מסובך להצלת ראייתו. יצא הרב אליעזר יוסף את משכנו של הדוקטור, ונפשו המתה עליו. העיניים שלו, ריבונו של עולם!! סהרורי ומדוכדך עד עמקה של נפש הוליווהו רגליו לעבר ביתו, שם שח לבני משפחתו את מאורעות היום.

כשראשו שעון בין ברכיו וכתפיו רוטטות בכה הרב אליעזר יוסף מרה, "איני יודע את נפשי, כיצד אלמד תורה? מילא מכשירי הכתיבה, פרנסה מן השמים. אבל תורה מה תהא עליה?".

כל אותו הלילה לא נתן הרב אליעזר יוסף תנומה לנשמתו המיוסרת, ועם בוקר הוא סר שנית למשכנו של הדוקטור כדי לשאלו דבר מה חיוני, ומיד בצאתו ממנו שם פעמיו לעבר בית המדרש. 6 חודשים ישב הרב אליעזר יוסף רוב שעות היום בבית המדרש, ראשו טמון עמוק בגמרא, ופניו קורנות מאושר עילאי, שהלך והתפשט ככל שחלף הזמן. חלפה עברה לה חצי שנה ור' אליעזר יוסף שב לביתו של הדוקטור, מצויד בספר תהילים ונפשו רגועה ושלווה.

הניתוח ארך מס' שעות כשבסיומו חבש הרופא את עיניו, ר' אליעזר יוסף התעורר כשחיוך על פניו. שבועות מספר היה ספון בביתו, כשעיניו חבושות בתחבושת צחורה. הכל סביבו יחלו והתפללו להצלחת הניתוח, אך הוא, ר' אליעזר יוסף שלו ורגוע ופיו ממלמל ללא הרף.

"תורה מה תהא עליה???" שאלו אחד ממקורביו. כיצד זה אתה כה רגוע, כאשר עדיין אינך יודע אם הניתוח הצליח? הרי כה פחדת כי הניתוח לא יעלה ארוכה ורפואה לעיניך ושוב לא תוכל להגות בתורה?"

חיך הרב אליעזר יוסף את חיוכו הנצחי, וחשף את סודו: "באותו בוקר, כאשר שבתי לבית הרופא, שאלתי אותו לפרק הזמן שניתן לדחות את הניתוח ללא גרימת סיכון רפואי, והרופא השיב לי כי במחצית השנה הקרובה לא אסתכן אם אמנע מן הניתוח. בששה חודשים אלו ישבתי בבית המדרש, וחזרתי ושיננתי את מסכת ביצה ואת מסכת ראש השנה, עד שהיו מסכתות אלו שגורות על פה על לשוני. ביום ובליל, בשכבי ובקומי, יכול הייתי ללמוד כל סוגיה מן המסכתות הללו, הן היו מונחות בראשי עמוד אחר עמוד, דף אחר דף.

כעת, אני ממתין ומצפה לתוצאות הניתוח כמובן, שאני מייחל ל"פיקח עוורים" שישב לי את ראייתי, אך שוב איני חושש ל"תורה מה תהא עליה"!!!

כעבור מספר שבועות שב הרב אליעזר יוסף למשכנו של הרופא, הלה הסיר את התחבושות העבות והציץ בסקרנות לאישוניו המתרחבים של הרב אליעזר יוסף, וקבע "כבודו רואה".

מני אז ניצל ר' אליעזר יוסף את שליטתו המושלמת במסכתות ביצה וראש השנה, ובכל עת ופנאי היה משננן וחוזר ולומדן, ועד ערוב ימיו זכה לסיימן למעלה מארבעת אלפים פעם!

בצוואתו לבניו כתב הרב אליעזר יוסף לדברג זצ"ל, כי אולי ראוי לציין עובדה זאת על מצבתו, למען יעמוד מעשה זה חקוק ימים רבים על הר המנוחות אשר בירושלים עיר הקודש. והיה העובר ליד המצבה ותהה: מה מילים אלו אומרות? ישיבו לו, כי פעם התגורר בירושלים

יהודי ירא שמים, ומאהבתו לתורה הקדושה, זכה ללמוד ארבעת אלפים פעם את מסכת ביצה ואת מסכת ראש השנה.

ואנו שהקב"ה חננו במאור עיניים ובריאות נקבע עיתים לתורה בכל יום למען תעמוד זכות זאת לנו ולבננו עד עולם.

ההכנות מערב שבת לחג שבועות שחל במוצאי שבת

פינת ההלכה

א. החל מראש חודש סיון (ס' תלז ס"ג בהרמ"א) ועד יב בסיון לא אומרים תחנון (חזו"ע יו"ט עמ' סג) ולכן במנחה של שבתות נשא ובהעלותך אין אומרים "צדקתך" (ש"ע ס' לזכ ס"ג).

ב. חייב אדם לשמח את אשתו ובני ביתו בחג שבועות ולכן יקנה להם קודם החג דברים הראויים להם כדי שישמחו בחג, לכל אחד ואחד דבר הראוי לו לשמח אותו (ילקו"י שבעות ס' תלז ס"ט ע"פ ש"ע אורח"ח ס' תקכט ס"ג). וזה קודם לכל ההידורים שעושה האיש לחג (ילקו"י ס).

ג. נוהגים לשטוח עשבי בשמים ושושנים בבתי הכנסת ובבתים לכבוד חג השבועות, זכר למה שאמרו חז"ל: "כל דיבור שיצא מפי הקב"ה [במעמד הר סיני] נתמלא כל העולם כולו בשמים, וכן לתלות ענפי אילנות לרמוז למה שאמרו חז"ל, בעצרת נידונים על פירות האילן (ס' תלז ס"ג בהרמ"א). את הענפים יתלה ביום שישי ערב שבת. אבל ביום שבת ערב שבועות אסור לתלותם "משום מכין משבת ליום טוב" (ילקו"י שבעות ס' תלז ס"כא).

ד. עדיף לקטוף ענפים מעצי סרק ולא מעצי פרי, ואם בכל זאת רוצה לקטוף ענפים מעצי פרי נכון לעשות כן ע"י גוי בלא סיוע ישראל משום "בל תשחית" (ע"פ ילקו"י ח"ה עמ' קלד).

ה. דייר הרוצה לקטוף מספר ענפי הדסים מן הגינה של הבניין בו הוא גר לצורך הנ"ל מותר לו, כי אין השכנים מקפידים על כמות קטנה כזו (משפטי דל"ק ח"ג ס' ו ס"כב, עליו לשלם ח"א עמ' תקעה). ואם רוצה לקטוף מהשושנים של הבניין יבקש אישור מדיירי הבניין (עליו לשלם ס).

ו. המתכוונים לבשל בחג שבועות לא ישכחו לחבר את "שעון הגז" לפני שבת לצורך "כיבוי" הגז ביו"ט (ד. ע). וכן בעלי מקרר דיגיטלי עם התקן שבת יכוונו למצב של "48" שעות ולא כבכל שבת. יש להדליק נר נשמה בערב שבת לצורך העברה מאש לאש בחג השבועות [אפשר לקחת נר של "48 שעות" או שניים של "26 שעות" [אבל של "24 שעות" לא מתאים כי שבת היא 25 שעות] (יש להעביר אש לנר השני רק בצאת שבת)].

ח. יש לכוון בערב שבת את "שעון שבת" שבבית הכנסת שהאור יישאר דלוק כל הלילה עבור לימוד ליל שבועות שלומדים כל הלילה [אמנם אפשר לכוון את השעון כבכל שבת ובלייל שבועות לאחר את הכיבוי עד הבוקר (אבל בשעון דיגיטלי אסור!)] מ"מ כיון שיש חשש שישכח להאריך וכל הלימוד יתבטל בגלל זה לכן עדיף לעשות כמו שכתבנו].

ט. יש להכין מים חמים לצורך הלומדים בליל שבועות ע"י שירתיה מערב שבת את מלוא המיחם ויעבירו אח"כ לדרגה נמוכה של שמירת חום ובלייל שבועות ישתמשו בו [מבלי לגעת בכפתורים!].
י. הכנת הנרות לצורך הדלקה בליל שבועות (מוצאי שבת):

☑ למדליקה בשמן – מותר להכין את הפתילות היינו להכניס את הפתילה בתוך השעם להכנת "הפתיל צף" ביום טוב עצמו (ש"ת שט הלוי ח"ט ס' קכח ס"ק א, ש"כ ח"א פ"ג ס"כד, נטע גבריאל הלכות יו"ט ח"א פ"כה ס"ד, חוט שני עמ' מ"ג, שולחן שלמה, איך אליעזר, הרה"ג יצחק יוסף במכתב, הגר"ש וואזנר, הגר"ש אורינד, הגר"נ קרליץ ועוד) (מ"מ החור בשעם בו נכנסת הפתילה צריך להיות פתוח וכן "השעמים" מופרדים אחד מהשני לפני יום טוב ולכן הטוב ביותר להכין הכל לפני השבת עבור מוצאי שבת (שהוא ליל יום טוב)).

☑ למדליקות בנרות – תדבקנה את הנרות לפמוטים בערב שבת עבור ליל שבועות שהרי ביו"ט אסור לחמם ולהדביק נר בפמוט משום ממרח (משנ"צ ס' תקיד ס"ק יח) וה"ה הבאים להדליק בליל שבועות בביה"כ לא ידביקו הנר (ילקו"י ח"ה עמ' תכז) וכיום ניתן להשתמש בנרונים (נר קטן בתוך פח) יא. בכניסת החג במוצאי שבת מדליקות נרות [ע"י העברה מאש לאש ולא תכבנה את הגפרור אלא יניחו בצד שיכבה לבד] ומברכות "להדליק נר של יום טוב". ולכתחילה לא תברכנה "שהחיינו" (ש"ת יח"ד ח"א ס' לא ס"ט) [שהרי מברכים "שהחיינו" בקידוש ובזה כולם נפטרים מברכה זו].

יב. אשה שמדליקה נרות בשמן, תקפיד שלא להוציא כדרכה את שאריות הפתילה שנשארו בכוסיות [מההדלקה של ליל שבת] שהם מוקצה מחמת גופו [שחשובים כ"שברי פתילה] ואסורים בטלטול ולכן תוציאם בשינוי כגון: ע"י ידית כפית וכדו' [שזה נקרא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר] (הרב גדעון בן משה ראש מוסדות יורו משפתיך בקובץ תורני יו"ט שחל במו"ס, ילקו"י ס' תעג ס"ג), או תשפוך הכל לפח.
יג. אסור לחמם מים [כגון: בקומקום] ביו"ט לרחוץ כל גופו (אבל חלק מגופו מותר) (ש"ע ס' תקיא ס"ג). אבל במים קרים (מועדים כהלכה ס' כה ס"ד) או במים שהתחממו מערב יום טוב (ש"ע ס"ג) או במים

שהתחממו מהשמש בדוד שמש ביו"ט (חזו"ע יו"ט עמ' מא-מב, מעין טהרה עמ' קפ ס"ל, ילקו"י יו"ט סי' תקיא ס"ג) וכן מים שהתחממו ביו"ט בבבילר חשמלי שבדוד השמש ע"י שעון שבת שכוון מערב שבת (ילקו"י יו"ט סי' תקיא ס"ג וללא כמו שכתב בשר"ת הרש"ל ח"ב סי' עד – שהתיר רק לאורך פניו ידיו ורגליו, הרב חיים רבי מחולון מקורות וטעמים במייל tiferetnoy@gmail.com) מותר לרחוץ בהם כל גופו ביו"ט במקלחת שבבית (שו"ע ס"ב).

ההכנות בשבת לחג שבועות שחל במוצאי שבת

- א. אסור לעשות שום מלאכה בשבת לצורך יו"ט הסמוך לו ואף "ערוב תבשילין" לא מועיל לכך (שו"ע סי' תקג ס"א חזו"ע יו"ט עמ' רלח). ובדיעבד אין איסור הנאה ממה שהוכן בשבת לצורך יום טוב (ילקו"י שבוועות סי' תלד ס"ב). [כגון: ערך את השולחן לליל חג שבועות בשבת אחר הצהריים שבדיעבד מותר להשתמש בזה]
- ב. אפילו דבר שאינו מלאכה אלא רק טרחה כהדחת קערות וצלחות אסור בשבת לצורך חג שבועות (סי' תרכס מג"א ס"ק ג חזו"ע יו"ט עמ' לז). ולכן אין לשטוף את הכלים אחרי סעודה שלישית בשבת (ילקו"י שבת ח"ב עמ' ריט) אבל כוסות מותר לרחוץ שהרי כל הזמן שותים בהם (ילקו"י ס"ס עמ' רנא).
- ג. ניקוי השולחן אחרי סעודה שלישית בשבת מותר רק כדי שהבית יראה מסודר (ילקו"י ס"ס אבל להכין ולערוך את השולחן לסעודת ליל שבועות אסור בשבת (סי' תרכס ס"א בהרמ"א).
- ד. אין להציע את המיטות בשבת עבור חג השבועות אלא אם כן המיטה נמצאת במקום שעוברים וזהו גנאי ובזיון לשבת שישאר כך ונחשב לצורך שבת שמותר (כה"ח סי' שצ ס"ק יד).
- ה. מותר להוציא אוכלים, משקים או חלה קפואה מהמקפיא בשבת כדי שיופשרו עבור סעודת ליל חג שבועות ואין זה נחשב הכנה (שו"ע מקולל עיני יצחק אור"ח ח"ג סי' לו ס"ב, חזו"ע שבת ח"ב עמ' תמו, נטע גביראל יו"ט פ"ו ס"ט). אבל לא ישימם על הפלטה או יחמם על מקור אש בשבת עבור ליל חג שבועות (הרה"ג גענון בן משה בקובץ תורני יורו משפטיך חודש אייר תשע"ט 16 עמ' 2-3, הרה"ג אברהם יוסף הרב הראשי לחולון, הרה"ג בן יצחק מואבי באתר דורש לליון, בית הוראה המרכזי לדיניות באתר דין, הרש"ל יצחק יוסף בירחון האלול ח"ט עמ' נו למעשה אוסר ומתיר בשעת דחק במקרים מאוד מאוד מסוימים ועדיף ע"י גוי וכו' עיין ס"ס, ג-ע – עיין כי בא מועד עמ' קכח עיין שו"ת אורל"ס ח"ג עמ' ריח שהאריכו לחימום עירוב תבשילין משמע שזה בכלל הכנה האסורה, תורת מאיר לגר"מ פנחס ח"א סי' עג).
- *אפשר לפתור זאת ע"י ששימו את הפלטה בערב שבת עם שעון שבת ובערב שבת יכוונו שיכבה את הפלטה למשך שעה בזמן שרוצה לשים את מאכלי יו"ט לחממם לפני מוצאי שבת. ובשבת מתי שתכבה הפלטה יוכל לשים מאכלי יו"ט לחממם לצורך ליל שבועות (ילקו"י יום טוב סי' תקנ ס"ו).
- *מומלץ שאת האוכל הנצרך לליל שבועות יכינו כבר לפני שבת מאחר ושבת יוצאת מאוחר ועד שיבשלו אוכל לצורך סעודת ליל שבועות יקח זמן שהרי עד צאת שבת אסור להכין כלום (ד.ע).
- ו. מותר לשים בקבוקי שתיה בשבת במקרר כדי שיתקררו עבור ליל שבועות ואין זה נחשב הכנה, ועדיף לשים בעוד היום גדול (ילקו"י שבת ח"ב עמ' רכב ס"ק כו עיין אלני שלמה לגר"ש מנחם סי' שצ ס"ו בהכנה ילקו"י בזה, עיין חזו"ע ס"ס).
- ז. אסור לגלול את ספר התורה בשבת עבור הקריאה של חג שבועות אלא אם כן קורא בתורה מספר פסוקים במקום שגלל לשם שהינו לימוד לשעתו ולא נקרא הכנה (משנ"ב סי' תרכ"ז ס"ק ה' כה"ח ס"ק יב, ערוך השולחן סי' תרכס ס"ב).
- ח. מותר לישון ביום השבת כדי שיהיה לו כח להיות ער בליל שבועות אבל לא יאמר בפיו שישן לצורך המחר (משום מכין משבת ליו"ט) (ש"ס פ"כח ס"עצ וס"ק קסח). ואדרבא טוב ונכון לעשות כן (ילקו"י שבוועות סי' תלד ס"ב).
- ט. אין להביא לבית הכנסת בשבת את המחזור עבור תפילת ליל שבועות אלא אם כן יקרא בו כשיגיע לבית הכנסת בשבת (שערי תשובה סי' תרל"ג לענין מגילה).
- י. מצוה להקדים לאכול סעודה שלישית של שבת לפני סוף שעה תשיעית (4:13) (וע"פ הלכה בדורה לגר"ד יוסף סי' רמט ס"ו) כדי שיוכל לאכול סעודת ליל שבועות לתיאבון (שו"ע סי' תמד ס"א ומשנ"ב ס"ס). סי' תע"א ס"א, סי' רמט ס"ב ומשנ"ב ס"ס, ולקוט יוסף הל' שבת ח"א סי' רל"א ס"כח). ואם נתאחר אחרי שעה זו יעשנה בפחות מכביצה לחם (פחות מ-54 גר') (ולקוט יוסף ס"ס) [ואז נוטל ידיים בלא ברכה] (שו"ע סי' קנח ס"ב). ולא יאריך בסעודה לאחר השקיעה (7:44) (ילקו"י שבת ח"א עמ' תמו). וכן נכון להתפלל מנחה של שבת מוקדם (ילקו"י יא. במוצאי שבת תאמר האישה "המבדיל בין קודש לקודש" (משנ"ב סי' רט ס"ק לה, ילקו"י שבוועות סי' תלד ס"כא) ותוכל להתחיל בכל ההכנות הקשורות לליל שבועות, ומדליקה נר יו"ט בהעברה מאש לאש. ואלו שמחמירות על עצמן עד זמן ר"ת תמתנה לזמן זה ואז תדלקנה את הנרות. מ"מ שאר ההכנות כהכנת השולחן, שטיפת כלים, הנחת האוכל על הפלטה לחימום וכיו"צ ושאר איסורי דרבנן אין צריך להחמיר שלא לעשותם עד זמן ר"ת (ק. ילקו"י אור"ח סי' רל"ג ס"ה), אבל אסור לאכול עד לאחר הקידוש בליל שבועות (משנ"ב ס"ס).

שעור לגברים באשדוד כל שבת 45:45-4:45 בב"כ רח' רבי מאיר בעל הנס 7 [לובי] אזור ז'
עם הרב יוסף מדינה שליט"א בנושא הלכות שבת